

ALSÓLENDVAI HIRADÓ

Előfizetési ára: Egész évre 10—K Fel évre 5— Negyed évre 2:50 Egyes szám ára 20 fillér.	Felelős szerkesztő: OSZESZLY M. VICTOR.	Lapfőmunkács és kiadó: BALKANYI ERNŐ.	Telefonszám: 13. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Balkany Ernő könyvkereskedésében Alsólendván. Nyitlított sora 1 korona.
---	---	---	--

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Közel a Göcsejhez...

Alsólendva, január 8.

A világháború pusztító tüze évtizedek kultur-alkotásait tette tönkre és még évtizedek múltán is éreztetni fogja hatásait minden téren, a legkisebb helyen is.

Nálunk Alsólendván, hogy egyebet ne mondjunk, a vilámvilágítás berendezésének kultur-alkotását tette már eleve is tönkre egy jó időre. Tudvalevő, hogy a város éppen a háború előtt tárgyalott komolyan a közvilágítás ügyének megoldása fölött s okvetlenül meg is oldja, ha közben meg nem dördülnek az ágyuk ottlent az orgyilkos fajzat szomszédságában. A tárgyalások tehát megakadtak és ha nem tévedünk, pár évtizedig — tekintve a várható pénzügyi viszonyokat — nem is kerülhetnek újból napirendre.

Alsólendván tehát többek között a sötétséget is köszönhetjük a háborúnak.

Vidéki, városi, sőt nagyvárosi polgártestvérem, ne hidd, hogy ez valami közönséges sötétség! Nem, ez hamisítatlan, tizenhárompróbás, átláthatatlan, megszathatatlan, — hogy úgy mondjam, — göcseji sötétség, amibe ha belekerülsz: az orrod, az ép lábad vagy a szép gömbölyű koponyád sinyli meg.

Hát erről a sötétségről akarok mesélni neked, vidéki, városi, sőt nagyvárosi polgártestvérem, ki egyizben talán már jártál is Lendván, de nappal, és az aszfalt, a kikövezett kocsit, a földalatti csatornázás, az uszoda és a modern utcások láttára így kiáltottál fel: Hiszen ez egy város! Neked akarok mesélni erről a városról, jobban mondvá a sötétségről, a mi sötétségünkről, amiről híresek vagyunk s aminek — ha háború van is — nem kellene lenni, de ki a fene tehet arról, hogy valahogy olyan közel estünk Göcsejhez.

Ez a sötétség nem volt meg mindig, ez újabb vívmány. Évtizedekig petróleumlámpák helyettesítették nálunk a kanizsai Franzot, vagy a pesti Ganzot. (Érthető a ragaszkodásunk a petróleumhoz, állig 6—7 kilométerre vannak tőlünk a szerdahelyi petróleumbányák.) És ha nem is elsőrendű módon, de becsületet igyekezettel töltötték be szerény szerepüket ezek a mécesek, amelyekre ha kíváncsi valaki, most is megtekintheti őket házaik falán. De jött a háború, jött a petróleumdrágaság s egy még súlyosabb eset: meghalt a lámpagyújtogató. Ennyi csapás egyszerre. Hogy fogunk ennyi bajból kievickélni?!

A háború nem segíthetett a város, — segített a sötétségen. Még sötétebbet csinált. Hogyan? Hát úgy, hogy a lámpagyújtogató halála fölötti mély gyászának látható kifejezésül mélyeséges sötétséget borított a városra: nem gyújtatta fel többé a lámpákat. És ezóta, egy év óta — ha hiszed vidéki polgártestvér, ha nem — Alsólendva utcáit semmivel sem világítják. A lámpák ott fityeg-

nek a falakon, de nem égnek s ha leszáll az est és az esttel a sötétség: az emberek egymás orrára lépve, előrenyújtott kezekkel bukdácsolnak, evickélnak a szurokszínű sötétségben, itt is egy koppanás, ott is egy puffanás, ki amint nekimegy a falnak, vagy belezuhan az árokba. Roppant mulatságos kép, gyere nézd meg, vidéki polgártestvér!

Hát akinek este a 9 órai vonattól kell bejönni a városba! Az még csak cifra dolog! A háromnegyed kilométeres országuton a gyalogjárda hiánya miatt akkora a sár, hogy dagasztani lehet benne, kocsit nincs az állomáson, világítás az uton megint nincs, a sötétség pedig akkora, hogy a legsötétebb Ázsiában egy éjszaka ahhoz képest mennyi kivilágítás. Legjobb, ha még az állomásnál visszafordul az a halandó, akit a rossz sorsa este vezérel Alsólendvára! Nappal se jöjjön, de este különösen ne.

És mindez azért, mert meghalt a lámpagyújtogató és mert megrágták a petróleum. Mit mondasz, kedves vidéki polgártárs, hogy miért nem szerez a város egy másik lámpagyújtogatót és hogy most olcsó lett a petróleum, fog-e világítani ezután? Látod, vidéki polgártestvér, mi is éppen erre vagyunk kíváncsiak. Olcsóbb lett a petróleum, lesz-e ezután világítás?

Már halljuk is a választ, kedves vidéki polgártestvér, hogy ne legyünk kíváncsiak, mert nem leszünk hosszú életűek. Inkább éljünk sokáig, de világítás... világítás az nem lesz!

Minék is?!

Alkalmi beszéd.

Az alsólendvai fiatalság szilveszteri hadiestélyén tartotta:
Dr. BRÜNNER JÓZSEF.

Igen tisztelt Hölgyeim és Uram!

Meléttszannak megengedni, hogy eltérjek ma az ilyen alkalmakkor nálunk szokásos felolvasás sablonjától és szabad előadásban mondhamam el mondomkamat; teszem ezt azért, mert így beszéd közben szemlélő szembe látom Önöket s csak természetes, hogy kellemesebb nekem ennyi elbajló női arcot látni, mint az én — Önök előtt is hátrányosan ismert — kéziratomat, s ha elakadnék, ennyi okos szemben csak megtalálom Ariadne fonálát.

Hogy mi mindent fogok beszélni, azt hirtelen talán nem tudnám megmondani; hogy miről óhajtok tárgyalni, azt meg Önöknek jelezni fölösleges. Miről másról lehetne a jelen időben beszélni, miről monologizál egy ember, miről beszélget kettő, miről vitatkozik több, miről folyik a tárgyalás otthon, az utcán, mindenütt és mindenütt, miről másról, mint a háborúról?

A gyermek háborusdít játszik, a felnőtt Conráddá művelődik, a falu utcájának porába, a kávéházak márványasztalára térképek rajzolódnak, terminológiánk óriásit bővült, egész stratégiai szókincsünk született; offenzívákkal, defenzívákkal mint labdával hajigálunk, hadseregeket dobunk észkről délre, keletről nyugatra, frontokat csinálunk, megvölveket áttörünk, periszkópot, torpedót, aknát, harminc és feleset, a negyvenkettőt úgy kezeljük, akár a bodzafapuskát.

Mint a narkózis kábító bódulata átjárja a beteg minden ideget, vérenek minden sejtjét, hatalmába ejti agyvelejét, idegrendszerét, úgy vagyunk mi is másfél év óta saturalva a háborúnak egyszerű felemelő, máskor lesújtó hatásától.

Hölgyeim és Uram!
Az 1915. esztendő napkorongja már-már lehanyatlak, még néhány rövid negyedóra és lebukik a Mindenség látóhatáráról, hogy felragyogjon az új év napja.

A Szilveszter esteje békés időben is határhoz, valami sajtáságon megható az elmulás, a Nirvánába eltűnés; elmúlt egy hosszú év, soha vissza nem jő, idősebbek lettünk egy évvel, eszünkbe jut öröme, bánata, szorongó szívvel, aggódo reménnyel üdvözöljük az újat.

Az 1915. esztendő nagy halott lesz, nagyobbat nem kísért még a Történelem az Idők Pantheon-jába; álljunk meg hát egy percre a nagy halandó elmúlásánál, ma tudunk gondolkodni, elmélni, nem fildoklunk a rettegés, a félelem fojtó levegőjében, mint a tavalyi év ezen estején. Akkor a nagy medve piszkos talpával tépte hazánk koszoruját, nehéz lett a légzésünk, néma a nyelvünk, de ma, hála a Mindenhatónak, hála a szívkövek szentekké avatott már kiszenvedett és még szenvedő hőseinknek, ma szánk szólásra képes, álljunk meg hát egy percre, vessünk egy pillantást a múltra és merlegeljük a jövőt.

Egy hőskötemény akarok Önöknek elszavalni prózában, bár tárgyát méltón csak a költészet szárnya bírni el; hőse a magyar nemzet, első strófája így hangzik: „Mindent megfontoltam és megdöntöttem.”

Émlékeznünk rá, reges volt, öreg királyunk mondta szenvedései terhes másfél év előtt; erről az időről elmondhatjuk a költővel, hogy megnehézült az idők viharos jársa fölöttünk, de valamiként sub pondere crescit palma, saját sulya alatt nő a palma, úgy növekedett a mi dicsőségünk is ezen idők sulya alatt.

Miként a koromsötét éjben eget és földet meg-rázó mennydörgés közepette a fellegegen átcikkázó villám ragyogó fénye bevilágítja a tájat, úgy világítja be a magyar dicsőség tündöklő fénye a háború viharainak közepette a magyar nemzetet.

„Mindent megfontoltam és megdöntöttem...”
A nyári nap még melegen tüzött, Isten áldását levágta az izmos kar; lángoló lelkesedéssel, felvirágozva, bokréttásan, muzsikaszó mellett indult meg a kocsiak végtelen tábora, a vonatok beláthatatlan sora. Gyenge kezekre maradt az élet, a jószág, a máhely elcsöndesült, a toll megpihent az íróasztalon. Anya, hitves, gyermek könnyes szemmel, az apa dagadó kebeléi nézte szeretteinek elvonulását, sehol egy zokszó, sehol panasz, de nőta, lelkesedés mindenfelé. Szalagdiszes lobogók lengtek a levegőben, virág a sapkán, virág a puskán, az ágyuk megkoszorúzza, minden úgy indult, mintha majálásra mennének és ebben a mámoros hangulatban a sirva vigadó magyarnak nemzeti erkölcsé nyilatkozott meg, — a halál, a martíromság, a hadifogság rémét elnyomta a lelkesedés.

És peregek gyorsan és peregek hatalmasan, költői lendülettel, klasszikus tökélyen a hőskötemény strófái: Sabac, Valjevó, Lublin, Limanova, Kárpátok, Gorlice, Varsó, Bresztliitovszk, majd Isznož, Doberdó, majd ismét a refrén: Belgrád, Kragujevac, Palánka... és ennek a tomboló örületnek förtögetét át halljuk a külföld hangos elismerését, dicsőrefét, hogy nemcsak a Rajna vize nevelt nagyvezű, vitéz népet, de a Tisza, a Maros, a Balaton is, nemcsak a porosz fensik, de az áldott magyar rónaság is, nemcsak a német hegység, de a Tátra, a Kárpátok, a Bakony hegyláncolata is.
A világtörténelem nem ismeri példáját oly

óriási tömegek mozgósításának, az emberiség oly nagy része érdekeltségének, mint e világháborúban; hiszen, ha az egyik oldalon, a miénk összeadjuk a Monarchia, a Német Birodalom, Törökország, Bulgária lakosságát, eljutunk a 150 millióig; ha a másik oldalon összeadjuk Angolország, Franciaország, Oroszország, Olaszország, Belgium, Szerbia, Montenegró lakosságát, eljutunk — a gyarmatok nélkül — 300 millióig, összesen 450 millióig, hozzá a gyarmatokat, az érdekeltek 750 millióig.

Arányosítsuk e nagy számokat a mi csöpp hazai 21 milliónkhoz, amelyből csak 10 millió a magyar, nem-e eltűnő csöppesség ez ebben a tengerben?

És mégis mit látunk? A magyar honvédet, a magyar bakát, a vörös ördögöt ismeri az egész világ, Aage Madelung és sokan diéshimuszokat zengnek rólunk versben és prózában, hazánkat felfedezte a külföld, igazolva látja a vaskancellárának 1870-ben vallott meggyőződését, hogy Magyarország a Monarchia magva, Ausztria támasza, létének biztosítéka.

Tisza István gróf, akit az amerikai sajtó a világháború Bismarkjának nevez, egyik háborús beszédében mondotta: „Magyarország a mérlegre tetézett és súlyosnak található.”

Igenis súlyosnak található, mert övé a világ első katonája, övé a legáldozatkészebb polgár.

Hölgyeim és Uraim!

A Mythologia szerint Uranos, az Ősisten felteve hatalmát gyermekeitől, ezeket a Tartarusba lökte; de anyjuk Gaia, a föld istennője, kiszabadította őket és a legidősebbnek, Kronosnak, az idő istenének egy sajt kezével faragott sarlat adott, hogy ezzel öljék meg apját. A sarlót mely sebet vágott Uranos testén és a sebből fakadó véresepek adtak életet a Gigaszoknak, e hatalmas félisteneknek.

A Hunyadyak, Szondi, Zrinyiek, a Rákóczi kurucok, Kossuth honvédek véresepeiből, amelyek a haza földjét oly bőven öntözték, keltek életre a világháború Gigászai, a magyar katona; ennek is Gaia, a magyar anyaföld, a Kárpátok adták kezébe a fegyvert, hogy védelmezze meg tűz-helyét, azaz védekezzen csak neki van joga-jussa, senki másnak széles e világon.

Annyi kitarással, annyi önfeláldozással, annyi halálmegevetéssel megvívni a harcokat ott fenn a Kárpátok taraján, lenni a szakadékok és hasadékok hőborítottá, tátonogó mélységeiben, késő ősztől, egy télen át... Gorlicéig, Gorlicétől hős iramban Brestlitovszkig, erre csak Gigászok és Titánok képesek, azokká lettek ők a hazai rög varázsa által.

Egy szemtanu, a mi közös gyalogezredünk alezredese beszélte itt nálunk, hogy egy századát úgy eltemette menetelés közben a Kárpátokban a hó, hogy pionirkatonákat kellett odavezényelni, akik a szegény bakákat a szó szoros értelmében kiásták. Kinek ne jutna ezek hallatára eszébe Wereschtschaginnak, az orosz csataképfestőnek — aki képeit, mint egy kritikus mondja, elretten-tes céljából brutalitással festette — a „Sipka szorosban minden csöndes” című képe. A kép három részből áll. Az elsőn ott áll az őrszem, ahová a parancs szögezte; óriási hőmező, sehol egy élő lélek, csak hó, hó és sűrű pelyhekben szakad felülről is a vetetlen hó. Dermesztő hideg lehelete éri a képről. A másodikon már csak a felső teste látszik a katonának, deréig behávozott, a harmadikon már a bajonett hegye sem látszik ki, a megdermedt tagokat részvétellel öleli át a hősir. Gondoljunk szeretettel e képre, címe „Kárpáti Apotheosis” is lehetne.

Hány testvérünk vére festette pirosra a Kárpátok fehér havát, hányanak az utolsó gondolata siklott végig elröppenő lelkével a hőmezőn, messze, haza szeretetéhez, amíg Hüfer jelentette, hogy az uszoki szorosban minden csöndes?!

De nem csak a Kárpátok hóliváin, hanem Oroszország feneketlen mocsarai, Szerbia fekete hegyei, az olasz harctér égbe meredő szikláin is, az ezekbe vást poklok, ahol minden emberre millió sebző sziklaszilánk, szász halál les, gigászi, titáni lélekerőt követelnek; a hortobágyi légenyt, aki a vakondurást hegynek mondja, akinek a lába a selymes homokhoz szokott, csak testi ereje nem tudná felvinni a Karszt meredekéire, a Dolomitok kemény szikláira, lelki erő az, mely lehetővé teszi a lehetetlennek látszó, lelekerőt, ami a magyar katonát félelmetessé teszi az ellenség előtt, a lelki-erő acétozza meg a népfőfelöknek már-már rugalmasságát veszített izmait; a magyar katona szíve

bátor, lelke erős, erős és nemes, a magyar katona hős.

Dallal az ajkán, virággal a sapkán vonul a harcba; dal és virág, szimbolumai a jószágoknak; s bár valóban forgó szemmel és nem épen áldást mórsovala ront az ellenségre, embert lát a leggyőzöttben, kinek, ha fegyvert eldobta, cigarettát dug a szájába, keresztet vet a haldokló kozákra, Sabác egyik házának falára azt írja: „golyafészek van a tetőn, ne bántsátok.”

Midőn a magyar sereg Budavárát rohammal bevette, Görgői, mert Henzi Pestet bombáztatta, parancsban adta ki, hogy nincs kegyelem, a helyőrséget szabad lemészárolni. Amikor a fővezér a Ferdinánd-kapun a várba lovagolt, szinte félt a borzalmas látványtól, de az első, amit látott, az volt, hogy egy holtba sebesült horvát cseréprét a nyakánál átölelte a saját kulcsalóból itatott egy honvéd.

Egyik népfőfelök szöszereint ezt írta haza: „Szép magyar hazánkért meghalni érdemes”, a másik látva az orosz hordák pusztítását északi megyékünkben, így vigasztalja hozzátartozóit: „ne sokaljátok, ha akkora faluból, mint Dedes, elpusztult tiz ember.”

Ime a föld egyszerű gyermekei, a magyar paraszt, nem-e hős ez mind egy szálíg?

Talán igazságtalannak látszik, hogy amikor katonáinkról szólók, a föld népének fiait emelem ki, mintha bizony más nem tenné kötelességit; semmi sem áll távolabb tőlem ezen feltevésnél, hiszen különösen tartalékos és népfőfelök tisztjeink önfeláldozásával szemben minden elismerésünk kevés, de ezeket értelmiségük, a helyzet ismerete is viszi, míg az egyszerű, nem politizáló, a fajta határára túl nem látó embert az az őserő, mely vele születik, vagy talán a földből szívja magába, amikor az eke vasa hasítja, a földből, amelyet annyira szeret. Hány gyönyörű megnyilvánulását láttuk ennek az őserőnek, hányról haláloltunk, hányról olvastunk?!

Vagy lehet-e meglehetőség nélkül nézni azt, ami hetek előtt nálunk történt, hogy a kórházból még sajtó sebbel, még sántítva távoznak a legények, megint felvirágozva, megint énekszóval, pedig ezek ismerik a harctér borzalma, a melyhez távozásukkal egy lépéssel közelebb jutnak: hősök bízz! ők! a kerti virágok mellett még virággal a szívükben, a hazaszeretet szép virággal, amelyről azt mondja Arany János:

„Nem terem ez kertben a fekete földből.
Sem a virággyöbű soha ki nem zöldsül.
Csak terem ez épen az ember szívében.
Az ember szívének legeslegmélyében.”

A hazaszeretet virágának gyökereiből a magyar katona szívében a hősiesség, a polgárban az áldozatkészség virít.

Nem szorul magyarázatra, hogy a haza védelmi harcában megszűnt a tulajdonjog, minden a hazáé; miként fia, veje, ő maga, egy lova, szekerere, buzája, mindene.

A könyörületességnek megható, a jótékony-ságnak impozáns megnyilvánulásait látjuk. A vörös kereszt a nemes lelkek bucsujáról helye lelt; ez a szent jelvény úgy nevelt hősokeket, mint a lövész-árok; hogy a sok közül csak egy példát említsék, midőn a hadvezetőség a felső megyékben kolera, tifusz és kiütéses tifusz megfigyelőket állított fel, három urinó önként jelentkezett ezekben szolgálattételre. Divinum opus est sedare dolorem, isteni cselekedet a fájdalmat enyhíteni, — ez a hippokratészi mondat van a vörös keresztre írva, — isteni cselekedet fájdalmat enyhíteni, könnyvet száritani, de bűn ezt a megszentelt jelvényt az utca hűségének és tetszelgesének porával szennyezni.

Azt olvastam egyik újságban, hogy egy anyóka a libalegelőn összeszedte az elhullasztott pihéket, hogy vankost csináljon a beteg katonáknak. Elnéztem a helybeli gyógyszerész aijtában, amint a pörzombati ember 30 darab gyönyörű kenyeret lerakott a kórház részére; utolsóinak kikerült a kocsiderekéből egy hatalmas cipő, mely két egymásba font szívet ábrázolt. Kérdésemre, hogy ez mit jelent, csak annyit felelt a magyar: ez ráadás. Persze ráadás, hiszen az egész kocsiderek kenyér is ráadás, önkéntes adomány, az a két szív az egyszerű, nemes néplelke pöz és affektálás nélkül való megnyilatkozása.

Kopogtat az állam, a háború hosszúra nyulik, pénz, sok pénz, temérdek pénz kell. Dűlnék a gazdagok milliói, a szegények fillérei. Zsebkendőbe takart koronákat hoz egy parasztasszony a helybeli takarékpénzárba: „kidobolták, hát elhoztam a sebesült katonáknak.” Meg sem értette,

hogy az állam kölcsönbe kéri a pénzt, ő a katonáknak hozza.

Akinek alkalmá van a nép lelkiéletét tanulmányozni; aki látott gyenge asszonykezeket az ekaszarván; aki látta, mint hull a rend e kezek vezette kasza alatt; aki látott öregeket, betegeteket görnyedni nehéz munka alatt panasz nélkül, annak a tudatában, hogy ennek most így kell lenni; aki látott orosz foglyokat könnyes szemmel bucsut venni munkaadó gajdájától; aki tud arról, hogy emberek, kik a falujukból alig voltak kinn, hozzátartozóikat a két Ausztria, Csehország, Morvaország, Steyer kórházaiban látogatták meg; aki tud arról, hogy akárhány ezen kórházakban elhalt gyermeket társadog, nagy költségekben nem kimélve hazahozta, hogy a honi földben, kis falujának akáclombos temetőjében pihenjen; aki mindezeket látja és tudja, az elhiszi, hogy drágakő e népek lelke, talán a csizolás nem tökéletes, de hisz a legszebben csizolt gyémánt is csak akkor ragyog, ha fény esik rá, tessék csak a szeretet fény sugarát rábocsátani, ragyogni fog az!

És jönni kellett egy kataklymának, ennek a világlelfordulásnak, folyóni kellett tengernyi vérnek, özvegyek és árvák könnyének, hogy ennyi nemzeti erőt, ennyi erkölcsi energiát lassunk; pedig ezek az erők és energiák nem inflálódtak hirtelen a nemzetbe, vele született közkinccsei ezek, ezéves történetének alapkövei; de valamiként a természeti erők is elszunnyadnak, ha kihűl a természet, hogy újra éledjenek az első meleg nap-sugárra, úgy szunnyadnak ezen erők is évezredek, századok át és fellángolnak, ha az idők és viszonyok elérkeznek.

Eötvös József báró, a magyar történelmi filozofia örök büszkesége hirdette igazság gyanánt, hogy a népeknek időnkint elkerülhetetlen szük-ségük van a háborúra.

Valamint az állóvizek — mondja Eötvös — elpohosdnának, az enyészet, a rothadás, a kő-erőző miázmák fertőivé válnának, ha titokzatos mélységüket föl nem kavarná olykor a természeti elemeknek az a gyönyörű tusája, a légköri áramlatoknak és villamosságának az a fenséges hábor-gása, ami zivatarnak mondunk: úgy sátnyalának pusztulnának el a nemzetek is, ha a hosszú béke tespedő korszakát fel nem váltáná olykor a bennük felgyűlt kulturális és erkölcsi erők végső megfeszítésének etikai kényszere, a nemzeti energiának az a hatalmas erőpróbája, a melynek háború a neve.

És játéka-e a véletlennek, vagy kifürkészhetetlen logikája a Végzetnek, hogy miként az aloe nyílása minden száz évben történik, úgy a nagy világtörténeti események születéséhez is századok kellenek és csodálatos módon a 15-ik esztendő már harmadszor katasztrófális dátuma az egymást követő századoknak.

1715... meghal XIV. Lajos, a napkirály, saját mondása szerint ő maga volt az állam s így ennek az államnak vele kellett halnia. Főlszabaddal Voltaire Észszáada, a francia forradalom; ami 1715-től 1793. január 21-ig (amely napon XVI. Lajos feje a kosárba hullt), tehát ami az egész XVIII-ik században történik, ott a versaillesi hálo szobában dőlt el, ahol a nagy király meghalt.

1815, Waterloo... a világ újra lelket cserél, valami másnak kell jönnie s ezt a mást már ott kérésztik a bécsi Burgban, a táncoló kongresszuson.

1915... a térkép, melyet ma száz éve a kongresszus rajzolt, rongyokban hever katonacsizmák sarka alatt, — milyen lesz az új térkép, mi lesz a nemzetek sorsa?

Igen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az 1915. esztendő fáradtan, kimerülten közeledik sirja széléhez, roskad a véguton; nem csoda, tönkre tett utakon, drótkadályokon, farkasvermeken, felrobbantott hidakon, bedűlt alagutakon, a hullák hekatombáin átgázolva tettem meg utját.

Az új esztendő első napsugara még lópor-főtőlőt sötét fellegeken fog áthatolni embervertől piros vizekben fog megtörni, századok kulturájának romjairól fog visszaverődni.

Még néhány negyedóra és „kondulnak, zúgnak az új esztendő éjjeli harangjai, bronzszavukban a fátum érce zeng, a Végzet szól.”

Szivszorongva, de tele bizakodással, tele reménnyel várjuk a döntést.

A magyar nemzet becsülettel, dicsőséggel állta a harcot és fogja állani mindvégig, „az nem lehet, hogy annyi szív hiába ota vért”, kell, hogy a világháború után elérkeztesse évszázadok Kálváriajának utolsó stációjához, kell, hogy urbi et orbé beállásá nemcsak a háború alatt, amíg a király-

hűségben ragyogó magyar szuronyra szükség van, de ennek dicsőeséges befejezése után is, hogy ennek a nemzetnek súlya, államalkotó hivatása van, kell, hogy édes anyanyelvén kiejtett szava legyen a világ koncertjében.

Akkor végre eljövend az a jobb kor, amelyet a költő jósol, eljövend az, aminek nem csak erőnk, nem csak fogunk, de erőnk és jogunk van:

Magyarország állami önállósága,
Magyarország nemzeti jellegű egysége!

Harctéri napló.

Irja: VLAY IMRE.

X.

Külön fejezetet kell szentelnem a következőknek, mert életem legborzasztóbb pillanatait írrom le.

A multkor ott hagytam el, hogy századparancsnokom elküldött a zászlóaljparancsnok-ságához (azaz beszéljünk „magyarul”) a bataillon-kommandóhoz egy fontos üzenettel, mely a nyíltan felállított hat éleséges ágyuról szólt.

Mondom, egy palatábla laposságú sikon feküdtünk és a muszkák a szemközti dombról jól láthattak minden embert s rögön sortüzeltek, ha valaki csak egy kicsit megmozdul. Közben a hat ágyú okáda ránk szakadtanul a tüzet.

Egy mély sóhajjal indultam utnak... Éppen mikor megkezdem „a halál-utat,” dördül meg az első orosz „schwere”, a nehézágyú (ez 17 és fél centiméteres) és ettől fogva evvel is löttek bennünk. Mennek kellenet! Először négykézláb próbáltam mászni a krumplibarzádban, de hátszákomb, melyben cökmökjaim voltak, mégis csak kilátszott a krumpji-szárak közül és így árulóm lett. Meglapultam tehát egy kis időre, aztán lassan, óvatosan kibújtam a hátszákóból és a kis ásóval (magyarul spátáni) feltámasztottam, hogy olyannak lássék, mintha ott baka is volna, én pedig hason eicsusztam egy tábla buzába. Itt fellélegzettem, mert a magas istenáldása eltakart. Így haladtam körülbelül háromszáz lépést négykézláb. Kiertem a buzatábla szélére, mely után lucerna következett s melyet a muszkák már javában lekaszáltak. Mi lesz velem, hogyan megyek én itt át?!

Eiszántam magamat és felugorván, lélek-szakadva szaladni kezdtem. Az a terület, melyen át kellett szaladnom a domb éléig, lehetett ez-hatszáz lépés. Rohantam, mint az őrlít. Halál-tem-kölkvetett és a golyók füttyörésztek körülöttem, mert az oroszok sejtették, hogy jelentést viszek hátra. Inaim nem bírták tovább, lerogytam. E pillanatban halom azt a borzalmas vijjantást, mely a nehéző lövegek hangja a levegőben. Fejem felett száguldott el a gránát és tizenöt-husz lépésnyire csapott le, egy szilánka félméternyire előttem vágódott a földre... Elővettem zsebtükrömet; úgy éreztem, mintha vizes lepedővel szemközt ütöttek volna: kíváncsi voltam a képre. Arcom csupa föld és puskapor-füst volt és előttem ott füstbőgött a tenyérnyi gránát-darab. Mohón a zsembembe csuszattam. Még azon a helyen kibírtam két nehéz gránátot. — Mikor beállott a második feuerpausa, ismét felugrottam és szaladtam. Abban a pillanatban a hat „piccolók” ketteje rám eresztette srappeljeit... Ijedtemben orra buktam, mert fejem felett sitergett és robbant a két lövedék.

A következő pillanatban ismét felugrottam és szaladtam... Ekkor hallom ismét a kettős, mely, tömör bűgást: a nehezek... Rémülten ugrottam be egy gránátlyukba, melyet épen az előbb vágott az egyik tizenföldes (az orosz 17 és felest nevezük így). Meglapultam a lyuk fenekén. A veríték gyöngyözött rólam, iszonyu félelmet álltam ki, a szivem örülten vert, levegő után kapkodtam...

Kellett öt perc, míg magamhoz tértem. Gondolkoztam, hogy mit csináljak. Eszembe jutott, hogy egy tüzérhadnagy mondta, hogy kétszer ugyanarra a helyre löni képtelenség. Hiszen akkor nincsen baj, — gondoltam. Csisvijuii. — süvölt ismét egy. Tötágást állt bennem minden becsüvelés. A lyuk fenekén a körmeimmel, meg a bicském-mal vájtam a földet. E perctől kezdve aztán, mintha mind a nyolc ágyú összebeszélte volna: mind, mind csak én felem lövődöztek. Egyik a másik után zuggott, süvített... Már csupa víz voltam és minden tagom remgett: — haza gondoltam!

Egyszerre csak — még ma sem tudom, hogyan jött — mintha fogta volna valami titkos erő az agyamat és a szivemet s mintha valami jól eső nyugodtság vízbe és hidegvér-fürdőbe

belemártotta volna: végtelen közömbösen néztem körül a lyukban, kidugtam a fejemet és szét-néztem. Jobbra-balra, elől, hátul, mindenütt gránáturások. Igaza volt a tüzérhadnagy, — gondoltam. De most már előre, öreg! Megtörülgettem kissé az arcomat, kiugrottam a lyukból s kényelmes futólépésben szaladtam, mintha csak kenyérfassalóhoz szaladtam volna... Löttek, sokat löttek utánam, de éppen mivel nagyon jól céloztak reám, nem találtak el.

Két perc múlva a bataillonkommandó a tüzérbrigádnak adta le a pontos adatokat, egy negyed óra múlva a hat ágyúnak el kellett hurcolkodni, két óra múlva pedig megvittuk Bobrkat s czezel nyitva volt előttünk az út Prsemysłány felé.

Adományok a helybeli kórház karácsonyára.

Memelékeltünk röviden arról a valóban szép ünnepélyről, mely a szent karácsony estéjén fojt le a kórházunkban, de helyszüke miatt nem tudtuk azok névsorát közölni, akiknek szeretettel párosult ajándéktétele tette lehetővé, hogy sebesülteinknek legalább némileg pótoljuk a családi tüzhely melegének hiányát. Elismeréssel adózunk minden adakozónak, s habár a legcsekélyebb adomány ép oly becses előttünk, mint a legnagyobb, mégis külön felemlítjük a lendvavásárhelyi hőiegek adományát, akik testületileg is kifejezést adtak éretünk vértet katonáink iránti szeretetüknek.

A befolyt adományok a következők voltak:
Pénzadományok: Klekl József ny. plebános (Cserföld) gyűjtése 50 kor., Alsólendvai Takarékpénztár, Ivánics Györgyné, dr. Nábráczky-Hajós Bélané 20—20 kor., Dr. Brünner Józsefné, Fleisch Manóné Rédicés, Dr. Chikó Sándorné, Füss F. Nándorné, id. özv. Gállits Tamásné, dr. Józsa Fábiáné, Pollák Józsefné, Révész Lajosné és Rosenberger Dávidné Zalabaksa 10—10 korona, Dr. Laubhaimer Oszkárné, dr. Strasser Arminné 6—6 korona, Alsólendvai-Vidéki Takarékpénztár, Freyer Jakob Lendvavásárhely, dr. Gefferth Elek, dr. Goldstein Lajos Belatinc, Kotschy Józsefné, Marton Kálmáné, Pollák Emilné és Verne Györgyné 5—5 kor., Feragczy Józsefné, dr. Filkor Mártonné, özv. K. Hajós Mihályné, Isoó Ferenc, Kratancsik Annus Rédicés, N. N., Wortman Benó 4—4 kor., Ágh István Hosszufalu, Hegedűs Sándorné, Ihrig Vilmosné, Karabélyos Elekné, Kiss Mancsi, Szilágyi Dezsőné, Ujlaki Károlyné, Vlay Istvánné, Weiss Samuné, Weisenstern Ignác Bántornya 3—3 kor., Özv. Brüll Lipótné, Bálint Adolfné, Berethalmi Sománé, Büchler Adolf, ifj. Czako Lajos, Balkányi Ernóné, özv. ifj. Gállits Tamásné, Grassanovits Ottóné, Lázár Gyöző, özv. Mattus Lajosné, Mady Pálné, Neubauer Józsefné, özv. Neubauer Andrásné, Poppel Lajosné, Stausz Józsefné, Székely Emilné, Schrantz Elekné, Szántó Zsigmondné, Toplak Jánosné, Wolfsohné, dr. Wollák Adolf, özv. Preiliszky, Eppinger Samu, özv. Brünner Samuné, özv. Nagy Józsefné, Floch Antalné, Schwarc Mórné, Grosz Mórné, Horváth Károlyné, Schwarc Arnoldné, Somogyi Imréné, Bader Hermáné, Bader Adolfné és Ecker Pálné 2—2 kor., Tóth Pálné, Kaufmann Józsefné, özv. Buczoliczné Hosszufalu, Spitzer Hermáné, Bíró Lajosné, Schwarc Samuné, Maschanker Henrik, N. N., dr. Rudolfer Antalné, özv. Tomka Mihályné, Hadrovits Elekné, Guttman Józsefné, Rosás Jánosné, Mattyasovszky Vincéné, Bittera Bélané, Tóke Imre, özv. Zathureckyné, Oriás Jánosné, Szporni Sándor, Strausz Adolf és Szántóék szakacsője 1—1 kor., Horváth Istvánné 80 fillér, Hoffmann Samuné 50 fill., özv. Krausz Fülöpné 30 fill., özv. Bors Istvánné 20 fillér.

Dohánytermékek: Füss F. Nándorné 500 drb cigareta és 100 szivar, Arnstein Anni 500 cigareta, Mátrai Imréné Vöröcsök 400, Bálint Adolfné 300, Balázs József 300, Dr. Nábráczky-Hajós Bélané 300, Pollák Emil 300, özv. dr. Királyné 200, Weiss Samuné 200, Szántó Stefi 200, özv. Guttmanné 200, özv. Martonné Letenye 200, Guttmann Józsefné 200, Horváth Rózsika 200, Schwarc Arnoldné 200, id. Schwarc Samuné 200, Székely Emilné 200, Berethalmi Sománé 100, Révész Berta 100, Tivadar Ferenc 100 és Volpgr Pál Lendvavásárhely 50 darab cigareta és dr. Nábráczky-Hajós Bélané 100 db Cigariilos.

Élelmiszerek: Freyer Lipótné 1 üveg rum és cukor, Gombosy és Wendl cég 1 üveg rum, özv. Brünner Samuné 1 üveg rum és tea, Isoó Ferenc

1 kosár alma, Lendvavásárhelyi ker. fogyasztási szövetekezet 4 üveg rum és 5 csomag tea, Lendvavásárhelyi hőiegek 31 nagy mákos és diós patkó és 1 kenyér, dr. Laubhaimer Oszkárné apró-sütemények, Füss F. Nándorné 4 torta és egy kosár alma, Némethy Nelli Bántornya 1 nagy doboz sütemény.

HIREK.

Évfordulón.

Most két éve még más ünnepünk volt, Nem kegyetlenkedett velünk a sors,
...Ma már csak síri tudok miattad,
Kinek élte a honért megszakadt...
Egy perc, és összeomlott egy világ,
Egy golyó és klaiszik anyai lang...
Egy perc és nincs más, csak a siralom,
Egy bus kereszt, egy jeteleu halom...

Mikor szobámra leszáll a homály
És ott vergődöm kemény ágyamon,
Szellid nézésű édes zsemeid
Meg-megjelennek, porló angyalom...

„Ne félj, ha néha eljövök hozzád,”
Beszél a bus szempár halkán: „Ne félj,
Veled leszek s őrzöm az álmodat,
Hő szerelmem a siron túl is él...
A holtak csöndes honából jövök,
Mert én, kedvesem, már halott vagyok,
Az ajkam néma, szivem jéghideg
S a mosolyom már régen megfagyott...”

(1915. Karácsony)

Tóth Irén.

Zsufoltan érkezett meg a vonat

az állomásra és itt új utasok jelentkeznek: katonák vagy huszan, szabadságról utaznak vissza a frontra. A harmadik osztályu kocsi-ban már nincs hely; egy csomó katona tehát behatol a második osztályba.

Szalad a kalauz, nagy, öles ember, öblös hangú és hatalmas öklü; harctéri hősnek termett, de itthon nagyobb szükség van rája.

— Katonák — kiabál a kalauz, tul-harsogva a vonat pöfögését, zakatolását, — katonák, maguknak harmadik osztályu dukál, tessenek átmenni!

— Ott nincs hely, — mondja az egyik katona, akinek „bronz” és „kisezüst” disziti a mellét; a másik megtödtöjta:

— Hát osztán ki érdemli meg a második osztályt, ha mink nem? talán a kávéházban sturmoló nagyságos urak? Bezzeg odakünn nem sajnálják tőlünk az első helyet!

Erélyesen, keserűséggel mondja a katona ezt a szót, de nem durván. A kalauz azonban ragaszkodik a maga igazságához, a front mögötti igazsághoz:

— Itt nem lehet politizálni, átt kell menni a harmadikba, máskülönben baj lesz; itt nem érvényes a cucilistaság!

Az egyik katona elkáromkodja magát, hátraszegi a fejét, úgy látszik, kedve volna föllázadni a kalauzi hatalom ellen. De összenéznek a többi hősök, akik a doberdói terrazon, a lengyel mezőkön, vagy Szerbia fekete hegyein ezer halállal szálltak szembe és megint odamennek a halállal komázni... összenéznek és az üres párnás kocsi-ból lassan átcihelődnék a harmadikba, ahol már csak a folyosón jut nekik egy kis hely, de csak annyi, hogy még a tarisznyjukat sincs hová letenniök...

— A király közzönete megyéspüspökünknek. Mikes János gróf, szombathelyi megyéspüspök az újv alkalmából ugy a maga, valamint egyházmegyénk nevében hódolati távíratot intézett az uralkodóhoz, amelyre a király megbízásából a kabinetiroda az alábbi távíratot intézte megyéspüspökünkhez:

„Ó császári és apostoli királyi felsége méltóságodnak az újv alkalmából egyházmegyénvben is előterjesztett hódolatiért legkegyelmesebben szives köszönetét kifejezni méltóztatott. Legfelsőbb parancsra: Daruváry.”

— **Gyászrovat.** Mint részvétellel értesülünk, galsai Polgár József sümei kir. közjegyző Szegeden, ahova magát operáltatni ment, kedden elhunyt 64 éves korában. Holtestét Bácsalmásra szállították s ott tettké örök nyugovóra.

Karlschmaroff Leo zenetanár, a nagykiszai Izr. hitközség 51 éves át volt főkántora, január 1-én 74 éves korában elhunyt.

Mik Szilárd császkornyai borbélymester 48. évében a pécsi kórházban meghalt. Ugyanott temették el.

— **Adomány.** Hajdu Aladár belatinci uradalmi ispán újvíz dűvöztet megváltása címen 5 koronát küldött lapunkhoz, a helybeli Vöröskereszt javára. Az összeget rendeltetési helyére juttattuk.

— **Megkezdődött a farsang.** Vízkereszt napján, január 6-án vette kezdetét az idei farsang, mely március 7-én, húshagyó kedden fog véget érni, tehát hatvanegy napig tart. Az idei farsang hiába lesz hosszú, ugyancsak kevés dolgok lesz az idén az anyakönyvvezetőknek s a bárendező bizottságoknak.

— **A petroléum maximális ára Alsólendván.** A kormány tudvaleg az egész országra nézve megállapította a petroléum árát. A rendelet szerint egyhordónál kisebb mennyiségben való vételnél *Alsólendván a petroléum ára január 27-től kezdve kilónként 57 fillér, literenként pedig 47 fillér.* Az alsólendvai vasúti állomástól 20 kilométeren belül első községekben a petroléum ára kilónként 59 fillér, literenként 49 fillér. — 20 kilométernél távolabb első községekben egy kiló 61 fillér, egy liter 51 fillér. A lentúli és muraszombati vasúti állomástól 20 kilométeren belül első községekben a petroléum ára kilónként 60 fillér, literenként 50 fillér. — 20 kilométernél távolabb első községekben egy kiló 62 fillér, egy liter 52 fillér. A rendelet kimondja azt is, hogy a petroléum ára minden üzletben látható helyen közzéteszendő.

— **Holnap lépnek életbe a kenyérjegyek.** Holnaptól kezdve az egész országban életbe lépnek a kenyérjegyek. Eszerint holnaptól kezdve minden ember naponta 240 gramm kenyeret fogyashtat. Nálunk, Alsólendván tudvaleg már majdnem egy esztendő óta lisztet csak utalványra lehet vásárolni s így a kenyérjegy-rendszer nem jelent változást roánk nézve.

— **Az alsólendvai fiatalság hadiestéje.** Impozáns nagy számú közönség jelenlétében, a legteljesebb anyagi és erkölcsi siker mellett folyt le pénteken este a Korona-szálló nagyertermében a helybeli fiatalság szilveszteri hadiestéje. A rendezőség büszke lehet a munkájára, mert olyan dolgot produkált, amely nemcsak hogy megfelel a várakozásnak, de messze felül is multa azt. A szilveszteri hadiestéji siker tekintetében méltón sorakozik a szeptemberi hadiestéjéhez s a legnagyobb elismerés illeti meg ezért a szép eredményért a rendezőséget, amely a mostani néhez napokban is lelkes agilitással toborozta össze a közönséget, elismerés a derek műkedvelőknek, akiknek az erkölcsi sikert köszönhetjük, elismerés a közönségnek, mely az anyagi sikert hozta létre, de legnagyobb elismerésünkkel Reitter Ernőnek, a fő-rendezőnek kell adoznunk, aki a lelke volt az estélynek s aki immár másodsor állt a fiatalság élére, hogy valamit *mi is* produkáljunk s ugyszólván ő egymaga rendezte az egész estélyt. Az ő agilitása, tevékenysége határtalan volt ennél a második hadiestélynél is s ezt csak az tudja kelőben méltányolni, aki tapasztalta, hogy mennyire nem könnyű feladat nálunk egy ilyen estélyt összehozni. Reitter testtel-leléssel, fáradhatatlanul rendezte; programot állít össze, gyűlésezik, szerepöket szerez, ellenőrzi a próbákat, tanít, oktat, javít, mutat gesztust, korrigál hangot, mert mindehhez ért, aztán tombolatárgyakat aquirál, táplálja a malacot, hogy a főnyeremény nagyra nőjjön, újságot informál, építi a szinpadot, készíti a díszleteket, lőt-lut, aztán konferál, órákszáma kirabálja a tombolaszámokat, hogy bereked, aztán táncol, hogy csak úgy reng a padló, Reitter itt, Reitter ott, mindenek a lelke Reitter-Fregoli s minden farsadsg ellenére másnap a régi kedélyes, bohém Reitter.

A sok izléssel és gondallal összeállított műsor első száma Freyer Lászlónak, Koller Sándornak és Országh Jenőnek egy kedves kis jelenete volt. Farkas Emdő „Szól a harang” c. meseképe. A szinpadon áll egy imitált ágyu, azt őri két katona. A fardat katonák ledőlnek pihenni,

egyszerre csak megszólal az ágyu mély hangja: ging-gang, s elmondja, hogy harang volt 1848. előtt egy kis magyar faluban. Gábor Áron emberei leakasztották s ágyut öntöttek az ércéből. Az oroszok 49-ben elvették az ágyut s eddig Varsó falán nézett vágakozva Magyarország felé és várta, mikor jönnek érte a magyarok. — Bájos, megható kis darab s mind a három szereplő sok érzéssel és igyekvettel játszottak.

A második szám Szép Ernőnek egy aktuális verses imája volt, melyet Török Ilonka urleány kedvesen mondott el egy utszéli kereszt előtt. A megható vers mélyt hatást tett a közönségre.

Ezután Ihrig Vilmos erdőgondnok adta elő sok színész rutinnal a „Telefon a vidéken” című monologot. Kitérő előadása alatt hangos derűltségben tartotta a publikumot.

Ily L. ubahaim er Oszkár, a mi fiatal, de annál talantumosabb házi-művészünk, hegedűjátékával gazdagította a műsort. Gyönyörű játékával már sokszor irunk a bámulat hangján, de ezuttal talán az eddigi sikereket is felülmulata. Zongorán Füss Renée urleány kísérté ügyesen, nagy rátermettséggel.

Majd dr. Brúnner József nagyszabású alkalmi beszéde következett, melyet méltán nevezhetünk az estély fénypontjának. Dr. Brúnmertől megszoktuk, hogy jól beszél, de ezuttal önmagát multa felül. A közönség siri csendben, mely megilletődéssel hallgatta s végül kitérő tppsal honorálta. A gyönyörű beszédet mai számunkban egész terjedelmében közöljük.

Cs e h ő Lajos ügyvédjelölt cigányzene kíséret mellett aktuális népdalokat énekel. Új ember, új szereplő, hát kiváncsián néztünk a száma elé. Kellemes hangja van, sok élvezetet nyújtott a fel-lépésével.

A tartalmas, minden ízében sikerült műsort, melynek minden számát lelkesen megtapsolta a közönség, két előkp zárta be; egyik a háborút, a jelent, másik a békét, a jövőt szimbolizálta, de az egyik szebb volt a másiknál. Mind a Kettőt Füss Evelyn urleány tervezte és rendezte művész hozzárettéssel, nagy izléssel. Elismerés illeti ezért is, meg a szinpadí díszletek festéséért is.

A műsor egyes számaina a sokoldalú Reitter konferálta be.

Műsor után tombola volt. Sok volt a szép tárgy, hát nagy volt az érdeklődés. A malacot, a főnyereményt Teke Dénes vitte el. De sokan nyertek más, szebbnél-szebb tárgyakat.

A sikerült estély több mint hatszáz korona tiszta jövedelmet szerzett a magyar és bolgár vörös keresztnek s a török félhónalnak, a közönségnek pedig néhány jó órát s egy kellemes emléket ezekben a borús, gondterhes napokban...

— **A papírárok újabb drágulása.** Az osztrák és magyar papírgyárosok Bécsben gyűlést tartottak, melyen kimondották, hogy a papírművek árát újabb 30%-al felelelik. Az áremelésre a nyersanyagok drágasága kényszerítette a gyárosokat s ha tekintetbe vesszük, hogy már előzően is 70—80%-al emelték a papír árát, elmondhatjuk, hogy a papír ára is óriásit nőtt a háború óta.

— **Közönszadseregbeli tanítók és tanárok szabadságolása.** A honvédelmi miniszter közszolgálati érdekből tudvaleg szabadságolta a népfelkelti tanítók és tanárok egy részét. Ezt a szabadságolást most a hadügyminiszter a közös hadseregben szolgáló segédszolgálatra minősített, legénységi állományú tanfériakra is kiterjesztette.

— **Zalamegyei iskolák a katonák karácsonyára.** Zalavarmegye iskolái, mint tudvaleg, a tanfelügyelő felzótítására gyűjtést eszközöltek a harcúten küzdő katonák karácsonyára. A gyűjtés várakozáson felüli eredménnyel járt, amennyiben a megye 220 iskolájában 4822 korona 57 fillér jött össze. A legtöbbet ebből a tapolcai iskolák gyűjtötték: 593 kor. 61 fillér.

— **Az Est hetedik évfolyamába lépett január elséjén.** Az idő gyors rohanásában meg kell állanunk, hogy Az Est elmúlt hat esztendejére visszatéinkünk. Mert ez az idő fordulópontot, korszakot jelent a magyar hírlapírás történetében. Az Est megszerezte a magyar újságolvasóközönség számát, rátanította az országot arra, hogy mit kell követelni egy jó újságtól, hogy mit kell adni egy jó újságnak. Az Est bebizonyította, hogy a magyar szó előtt nyitva van az egész világ, csak attól függ, hogy ez a szó mit mond, mit jelent be. Az Est hírei nemcsak Magyarországnak, de az egész világnak szólanak és Németország, Anglia, Amerika, a világ minden újságolvasó állama Az Est hírein keresztül jut

pontos és megbízható értesülésekhez. Az Est világlap, de a magyarság lapja. Ez egyuttal programja is. Azt akarja, hogy a magyarság haladásával, elismerésével legyen tele a világ, azt akarja, hogy a világ érdekeségeit, küzdelmeit, előretörését a magyar közönség Az Est hasábjain keresztül tudja meg. Az Est tette azt, hogy a magyar hírlapra ma otthonos minden ország minden fővárosában, Az Est tette azt, hogy minden nagy külföldi eseményről elsőnek számol be, hogy munkatársai elsőnek jelennek meg mindenütt. Az Est önrészesebb és függetlenebb tette a magyar társadalmat, a kisember kezébe épen úgy, mint a vezető osztályba jó és becsületes, irodalmi nyelven megírt, nemes törekvésekkel teli újságot adott és céltudatosan munkával minden olvasóját részesévé tette Magyarország életének. A hat év elteltével fejlődése útján nem állott meg, minden száma újabb bizonyítéka erejének és haladásának, bizonyította annak, hogy tovább is bátor küzdője, harcosa marad minden magyar eszmének. Aki olvasóink közül előfizetője akar lenni ennek az újságnak, az kérje Az Est mutatványszámát a kiadóhivataltól (Budapest, VII., Erzsébet-körut 20.)

— **Műkedvelő előadás Csesztregen.** — Szilveszter estéjén igen sikerült hadiestélyt rendeztek Csesztregen a háboruban elesett katonák árvái javára. Az estély első része a műkedvelő előadás volt, mely az iskola nagyertermében folyt le. Az előadáson Eppinger Terike, Stanovszky Gizi, Stanovszky István egy-egy zenészmót, Léránt István kufekát, Stanovszky Gizi és Rác István egy-egy monologot adtak elő nagy igyekvettel és sikerrel, míg Koller Duczi, Léránt Margit, Stanovszky Gizi, Eppinger Terike, Rác István, Léránt István, Koller Károly és Stanovszky István a „Mig a papa szundikál” című vigjátékot mutatták be általános tetszés mellett. A sikerült előadást a Rákóczi-induló hangjai zárták be, mely után a közönség a Kardos-féle vendéglőbe vonult és társasvacsorához ült.

— **Hadi-takarók, svettek, trikók, bőr- és kötött kesztyűk, lábszárvédők, harisnyák és hasonló cikkek legelőnyösebben Wortmannál kaphatók.**

— **Karácsony-est Szerbiában.** Király József honvédöröster, felsőlakosi lakós, küldte Szerbiából a következő karácsony-esti tudósítást: „Tekintetes Szerkesztőség! December 1-én hagyott el Nagykanizsa városát. Az indulási parancs oly hirtelen jött, hogy még bucsuzni sem volt időnk. Mintna az ég is sajnálkozott volna felettünk, hullatta a könnyeit s így minden kísérlet nélkül hagyott el a várost. Több napi utazás után Szerbia hegyei közt ébredtünk fel s ott ismerem most ezeket a sorokat. Egy rozoga szerb viskóban ütötem tanyát néhány bajtársammal. Karácsony estéje van. Karácsonyfa csináással vagyunk elfoglalva, melyre narancsot, fűgét, datolyát, cukrot és még sok mindent rakunk, amivel a kis Jézuska ajándékozott meg bennünket. Elmondhatom, jól érezzük magunkat a „volt” Szerbiában. Ne gondolják az otthoniak — akik most, ilyen tájban az alsólendvai korzón várják az éjféli misét, — hogy a legrettenetesebb kinok között szenvedünk. Nem. Honem szépen összegyűlékezve, élénkeljük a „Csordapásztorokat,” eközben éjféli lesz, a szakácsaink elkészítik a lud-, kacsa-, csirke- és birka-husokat (éjféli előtt nem eszünk), aztán következik a tea és a forralt bor. Karácsonyi reggeli: tejes kávé, az ebéd pedig — ki tudná leírni — hány fogásból fog állani? Ezt csak azért adjuk az alsólendvaiak tudomására, hogy ne fázzanak attól, ha nekik is el kell ide jönni. Testtel itt vagyunk Szerbia fekete hegyei között, de lelkeleg odahaza vagyunk közöttük. Szerbia, 1915. decz. 24-én este. Alázatos szolgálója: Király József öröster.”

— **Vitézségi érem igazolványok.** Gyakran szükségessé válik, hogy a vitézségi éremmel kitüntetett legénység az éremre való jogosultságát igazolja. Ezért tehát a legujabb rendelkezések értelmében minden kiténtetésben részesült legénységi állományú egyént igazolvánnyal fognak ellátni.

— **A háború belülről nézve.** Türi Béla, az Alkotmány felelős szerkesztője, a kiváló publicista, az „Elet” irodalmi és nyomda-r.-t. felkérésére összegyűjtötte a háború folyamán írott különböző cikkeket, amelyek egy izléses kiállítás, vaskos kötetben a karácsonyi könyvpiacon láttak napvilágot. A háborúnak már nálunk is gazdag irodalma támadt, temérdek könyv foglalkozt vele, de ez a könyv mégis megkülönböztetett figyelemre, érdeklődésre tarthat számot. Politikusok, tudósok, szépirok, haditudósítók után jön a modern, nagykaliberű újságíró, a széles látókörű publicista, aki új szempontokkal világítja meg a nagy idők véres küzdelmeit. Az újságíró mindenre kiterjedő figyelem, eleven, színes irásművészete, nagy tudása, megragadó, ér-

dékes mozaikot állított össze, amely maradandó értékű, jellemző képet adja a háborúnak. A könyv egyes részei más-más témakörben mozognak, de azért szerves összefüggés van közöttük. Az egyes fejezetek címei: I. Németség a háborúban; II. A kettős orosz lélek; III. A papság és a háború; IV. Napról-napra, már jelzik hogy a háború gazdag témamanyagából olyan kérdéseket ragadott ki, amelyek feletle alkalmasak a távol folyó nagy küzdelmeket, világ-történelmi eseményeket itthonról, belülről, a polgári társadalom nézőpontjából megvilágítani. Türi Béla e könyve nemcsak a háborús irodalomnak egyik nagyszerű terméke, szellemi emléke, hanem a szerző nagyhatalma, magasszínvonalu, mindenkor emlékezetes publicistikai munkásságának is. A kötet megrendelhető a kiadónál: az „Elet” Irodalmi és nyomdai r.-t., Budapest, I, Fehérvári-ut 15. Ára 3 korona 50 fillér.

— **Mit kössünk a katonáknak?** A Hadsegélyző Hivatal felkéri a harctéri katonák téli pótruházatának készítésében buzgólkodó nagyközönséget, hogy érmelegítő és térdmelegítő készítéseket egyelőre mellőzni sziveskedjék, miután ilyen cikkekkal katonáink már bőven el vannak látva; hanem inkább harisnyák és lábikravédők készítésével foglalkozzék, mert azokra lenne most legnagyobb szükség.

— **Lopás.** Vakmerő lopás elkövetői után nyomoz néhány nap óta az alsólendvai csendőrség. Pénteken este történt, hogy Bader Manó bántornyai kereskedő mintegy 2000 korona értékű bőrt küldött be Alsólendvára Klein Dávid szállítóhoz azzal, hogy azt vasuton továbbítsák egy megnevezett címre. A kocsis, aki a bőrt késő este Alsólendvára hozta, a csomagot ideiglenesen Klein istállójában helyezte el, hogy másnap átadja gazdájának. Másnap keresték a bőrt, de már csak hült helyét találták, valami ügyes tolvaj, aki értesülvolt az értékes holmi hollétéről, a nyitott ajtóju istállóból ellopta. Az esetet nyomban bejelentették a csendőrségnek, mely azonnal széleskörű nyomozást indított a tettes után, úgy, hogy előreláthatólag néhány napon belül hurokra is kerül a tolvaj.

— **Vesztett kutya vidékünkön.** Emilitették, hogy a karácsony előtti napokban városunkban és a környéken egy idegen kutya több embert megmárt s mivel a kutya veszettségre gyanus volt, lelőtték és a fejét megvizsgálás végett felküldték Budapestre. A bonctani intézettel, ahova a kutya fejét felküldték, a napokban jött meg a vizsgálat eredményéről szóló jelentés az alsólendvai főszolgabírói hivatalhoz. A jelentés szerint a boncolás veszettség állapított meg a kutyanál. Ennélfogva a városunkban levő kutyákra elrendelt zárlatot a hatóság továbbra is fenntartotta.

— A szomszédos csáktornyai járásban a minap Farkashegyen szintén lelőttek egy vesztett kutyát, mely előzőleg több egyént megmárt. Nem lehetetlen, hogy a nálunk lelőtt kufya arról a vidékről jött hozzánk s utjában Farkashegyen is megmárt több kutyát.

— **Elfogott cigánykaraván.** Nagykanizsáról jelentik: Még a múlt hónapban egyik somogyi erdőszélen egy cigánykaraván valóságos ütközetet vívott az erdőőrökkel, akikre puskából tüzeltek. Miután azonban csendőrök is érkeztek a harc színterére, a cigányok széfutottak, még pedig rendkívül sok lopott holmi hátrahagyásával. A veszedelmes cigányok után, akik közt sok volt a katonaszökevény, két vármegyében indult meg a hajszá és vasárnap sikerült Nagykanizsa közelében a cigányokat elfogni, kik éppen ünnepi lakomához akartak ülni, amelyet csupa lopott szárnnyasból és disznóból készítettek. A kitűnő ebéd elköltésére azonban már nem volt idejük, mert a csendőrök bilincsbe verve elszállították őket.

— **Tüzeset.** Pénteken este tűz volt a járásunkhoz tartozó Alsószenterzsébet községben. Nagy Pál telkén egy pajta gyulladt ki és égett el 600 kor. értékben.

— **Lopás.** Czug Károly helybeli kereskedőség panaszt tett a csendőrségen, hogy amíg ő az üzletben volt elfoglalva, a szobájából valaki ellopta 40 koronát érő zsebóráját s lakótársának 6 korona készpénzt. A tettest nyomozzák.

— **Elgazdolta a vonat.** Tegnapelőtt a mura-keresztúri állomás közelében a sineken egy szétromcsolt női holttestet találtak. Megállapították, hogy a holttest Kele Istvánné 28 éves buskomor asszonnyal azonos, de hogy szerencsétlenség, avagy öngyilkosság történt-e, azt még nem tudták megállapítani.

— **A Társaság.** Az évfolyam utolsó száma méltón fejezte be ennek a kedvelt s egyre népszerűbbé váló hetilapnak második esztendejét. Befejezést nyert vele Somlyay Károly szép történelmi elbeszélése és Sas Ede egyfelvonásos drámája. Hangulatos szép tárcát írt Teveli Mihály

„Az árnyék” címmel és izgalmasan érdekes harctéri cikket Bombay Imre. A „Miért” rovat ezuttal az 1915-ös év bucsuzatója sok költői szépséggel. Sok szép és aktuális kép illusztrálja ezuttal is a Társaságot, melynek előfizetési ára egész évre 18 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 K marad. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Ritz-szálló.

Szerkesztői üzenetek.

Pórszombat. Jövő számban hozzuk, köszönet érte. Talán kéthetenként jöhet.
F. F., Nagymartoni kórház. Az első már megjelent lapunkban, egy évvel ezelőt; a második még regibb, Napoleonnal esett meg állítólag. Ha újabbakat küld, szívesen vesszük.

Az alsólendvai kir. Járásbíróóság.

14.916.

Hirdetmény.

Az alsólendvai kir. Járásbíróóság közhírré teszi, hogy az állítólag elvesztett következő okirat: Horváth Rozi névre szóló 10478.XVII—78. számu, az Alsólendvai Takarékpénztár által 100 kor. betéti összegről mintegy 2 évvel kiállított takarékbetéti könyv megsemmisítése iránt az eljárást Horváth Rozi hármasmalomi lakos kérelmére folyamatba tette.

Ennélfogva felhívja az említett okirat birtokosát, hogy a jelen hirdetménynek a Budapesti Közlönyben történt harmadszori beiktatását követő naptól számított egy év alatt az okiratot a bíróságnál mutassa be, mert ellenkező esetben a bíróság azt a jelzett határidő letelte után a folyamodó újabb kérelmére semmisnek fogja nyilvánítani.

Alsólendván, 1916. évi január hó 4.

Balázs s. k.
 kir. aljárásbíró.

A kiadmány hitelül:

Németh Sándor
 kezelő.

**1, 2 és 4 filléres
 tábori levelezőlapok**
 bármely mennyiségben kaphatók
Balkányi Ernőnél, Alsólendva

**A belatinci uradalom
 vásárjog-bérlete**
 1916. január 1-étől 1918. december 31-ig
 bérbeadatik.

Aki ezen bérletre reflektál, az adja be írásban a beigérendő bérösszeget 1916. január hó 15-én délelőti 10 óráig, mikor is azok 11 órakor fel lesznek bontva s a legtöbbet ígérőnek lesz a kiadva.

Hat vásár van tartva Belatincon, ebből 5 vásáron az uradalmi bérlő szedhet helypénzt, míg a hatodik vásár a plebániát illeti, amelyért a plebánossal kell érintkezésbe lépni.

A helypénz-szedés nemcsak a vásártéren, hanem a templom melletti piactéren a sátrak után is gyakorolható, a hatóság által jóváhagyott rendelet szerint.

Uradalmi marha után helypénzt szedni nem lehet.

A bérlő az évközben nem megtartott vásárokért kárpótlást az uradalomtól nem igényelhet.

Jelen árajánlat az uradalmi pénztár címére postán is beküldhető Belatinca.

Belatinc, 1915. december hó 27-én.

Belatinci uradalmi pénztár.

HAJDU.

Alsólendván, a Főut legszebb és legforgalmasabb pontján, újonnan épült modern házban egy szép tágas

üzlethelyiség kiadó.

A helyiségben öt év óta egy modernül berendezett mészárszék és hentesüzlet állott, mely a tulajdonos bevonulása miatt most megszűnt. **Mészáros vagy hentesnek kiválóan alkalmas a hely.**

Bővebbet a tulajdonosnál:
Balkányi Ernőnél, Alsólendva

BALKÁNYI ERNŐ, ALSÓLENDVA

könyv- és papirkereskedés, könyvnyomda és könyvkötészet.

Fiókküzet: MURASZOMBAT.

Fiókküzet: MURASZOMBAT.

Mindennemű
**NYOMDAI és
 könyvkötészeti
 munkák pontos,
 izléses és gyors
 elkészítése**

**VEND ÉS MAGYAR NYELVŰ
 ÉNEKES- ÉS IMAKÖNYVEK.**

Készíti
 és raktáron tartja
 az összes községi,
 jegyzői, ügyvédi,
 iskolai stb. nyom-
 tatványokat

**BEIRÓ-, GYORSSZÁMOLÓ-
 ÉS ÖNÜGYVÉD KÖNYVEK.**

Szebbnél-szebb
diszlevélpapírok
 dobozban és mappában.

Művészi kivitelű
képeslevelezőlapok
 igen nagy választékban.

Kitűnő villamos
- zseblámpák -
 és hozzávaló kellekek.

Előfizetőknek
ingyenes hirdetési
rovata.

Ipar és kereskedelem

Előfizetőknek
ingyenes hirdetési
rovata.

HELYBELIEK:

ASCHERL JÓZSEF építész, építési vállalkozó. Elvállal építési tervek készítését, mindenemű építkezést, valamint szakvélemény adását.

BADER HERMAN cipész. Kész cipők raktára.

BLAU SÁNDOR vasuti vendéglője az állomásnál.

BLAU és BARTOS rőfösáru- és készruha-üzlete. Nagy raktár uri-dívat cikkeiben.

BECK OSZKÁR fodrászterme Főut, Tivadar-f. ház

DEUTSCH JÁNOS vendéglője a Vasuti-utcában

ERMÉNYI JÁNOS babsütő és mézeskalácsos.

EPPINGER SAMU teaglyáros és gőzmalomtulajd.

FERENCZY JÓZSEF vendéglős.

FREYER FÜLÖP üveg-, porcellán-, fűszer- és vegyesárukereskedése.

FEHER ANTAL köröm- és kocszi-kovács.

FUCHS JÁNOS borbély- és fodrász, Főut.

GOMBOSY és WENDL fűszer-, esemege-, rövid-, norjberg-, üveg- és porcellán-áru kereskedése.

GROSZ FERENC bérkocsyi-vállalata. Kényelmes bérkocsyi mindenkor rendelkezésre áll.

GÖNCZ GÁBOR pékmester

Özv. GALLITS TAMASNÉ kéményseprő-mesternő

GUNDERLACH ANTAL asztalos Szentjános-utca

Özv. GREGORENCICS JÓZSEFNÉ szikvizgyára, Alsó-utca.

HEGEDICS ISTVÁN eszmadia.

HÉGEDÜS SÁNDOR bútór- és épület-asztalos. Kész bútorok és különféle koporsók nagy raktára.

KLEIN DÁVID szállítási (spediteur) vállalata

LEVASICS FERENC építőiparos.

MAYER ÖDÖN órás és ékszerész. Nagy raktár china-ezüst árukban.

Elvállalja vasgyűrűk arannyal való bélelését.

MAURER FERENC szobafestő és mázóló.

MARTON KÁLMÁN vaskereskedése. Legnagyobb választék vas- és vasalásokban. Varrógép-, gáz- és ásványi-üzlet.

MARTON KÁLMÁN vaskereskedése. Legnagyobb választék vas- és vasalásokban. Varrógép-, gáz- és ásványi-üzlet.

MURSICS LAJOS építőiparos.

NEUBAUER ANDRAS „Korona” nagyvendéglője

NÉMETH PÁL épület- és géplakatos.

POLLAK LAZAR nagykereskedő. Dohány és szivar nagy-áruda.

PERKÓ VENDEL hentesáru-üzlete a Főuton.

REICHENFELD LAJOS mészáros és hentes-üzlete, Főut, Balkányi-ház.

„SCHRANTZ-ÁRUHAZ” (Alsórendva, Templom-ter, dr. Filkor-féle ház) legolcsóbb bevásárlási forrás rőfös-, rövid- és divatáru-cikkeiben.

SIPOS DANIEL elsörendű uriszabó (Főut).

SIMONKA JÁNOS szijgyártó.

SCHAFFHAUSER ENDRE mechanikus. Elvállalja varrógépek és kerékpárok javítását.

Id. SCHWARCZ SAMU fűszer-, liszt-, gabona- és szénkereskedése

STERMAN JÓZSEF ácsmester

SCHÖN JENŐ vegyesáru- és borkereskedése a vasuti állomás átellenében.

SPIEGEL ADOLF, a vasuti vendéglő bérője.

TIVADAR FERENC vas- és fűszerkereskedése.

TAKÁTS FERENCZ asztalos.

TERSZTENYÁK ISTVÁN kőfaragó és szobrasz. Kész sírköveket, Szentjános-utca

TOPLAK JÁNOS vegyeskereskedése, mész- és cement-raktára és cement-áru készítése.

TOMKA GYÖRGY vas- és fűszerkereskedése

VARGA MÁTYÁS Alsórendva. Elad szőlőoltványokat a legjobb fajokban.

VÁRFALVI PÉTER fodrászterme Főut, Beck-f. ház.

WORTMAN BENŐ rőfös- és divatáru-kereskedése.

WEISZ LIPÓT divatárukereskedése és Tip-Top-féle cipő raktára

WALTERSDORFER ADOLF mészáros.

WOLFSOHN HENRIK központi kávé.

VIDÉKIEK:

ÁG ISTVÁN vendéglős Lendvahosszúfalu.

BRÜLL KÁROLY gőzmalma Rédics.

CSEKE KÁROLY csesztreg-paraszai gőzmalma.

DOMA JÓZSEF vendéglős Lendvasárhely

DZSUBAN JÁNOS vendéglős Alsólakos.

DOMJÁN SÁNDOR cipész Szentgyörgyvölgy.

EPPINGER SALOMON és FIA kereskedése Csesztreg. Eternit-pala raktár.

EPPINGER JÓZSEF kereskedő Csesztreg.

FRANKO ANTAL vendéglője Bántornya.

FÜRST ALAJOS kereskedő Kerkászentmiklóson.

FÜRST ADOLF vendéglős Rédics.

FÖLDES MÓR „Royal”-kávéháza Csáktornyan.

FRANKÓ GÉZA vendéglős Lendvaerdő (Renkőc)

FLESCH MANÓ vendéglős Rédics.

FRIEDRICH JÓZSEF gabonakereskedő Belatinc

GIDER GUSZTAV vendéglős Zsitkóc.

GÁL JÓZSEF molnár Peteshaza.

GAAL SÁNDOR molnár Rédics.

HORVÁTH IVÁN vendéglős Bántornya.

HORVATH MÁRTON bádogosmester Belatinc.

HERZFELD MÓR kereskedő Cellőmők.

HERZ MÓR kereskedő Velemér (Vasm.)

HARANGOZÓ JÓZSEF újonnan megnyitott vendéglője és vegyeskereskedése Nagypalánán.

Özv. KRAUSZ FÜLÖPNÉ vegyeskereskedése Lendvahosszúfalu.

KOVÁCS FERENC vendéglős Alsómorác (Vas-m.)

KOLLER JÁNOS vegyeskereskedő Göntérháza

KEMÉNY MÓR kávéháza Muraszombat.

KOHN LIPÓT mész-, cement- és deszka-nagykereskedése, Eternit-pala elárúsítása Muraszombat

KRALL MÁTYÁS mechanikus kerékpár- és varrógép javító műhelye Csáktornyan.

KANCSAL ISTVÁN vendéglős Rédics

KONTLER KÁROLY vegyeskereskedése Lendvahosszúfalu.

KÓSA FERENC cipész Nemesnép.

LOVENVYAK VINCE borbély Lendvasárhely

LACHENBACHER JÓZSEF kereskedő Zalabaksan
MILHOFER TESTVEREK vegyeskereskedése Lendvasárhely.

MAYER JAKAB kereskedő Muraszerdahely.

NEUBAUER PÉTER vendéglős Kebelesztmarton

NEMETH ISTVÁN cserepes-m. és tetőfedő Resznek

POLLAK SAMU vendéglős Murahely (Deklezsin.)

PREISS IGNÁC kereskedő Szentgyörgyvölgy.

PERKÓ FERENC vegyeskereskedő Gáborjánház.

PACSAI LÁSZLÓ köröm- és kocsikovács-mester Nemesnép.

PFANCELTER KÁROLY a „Vigadó” bérője Iglo.

ROSENBERGER DÁVID kereskedő Zalabaksan.

RECHNITZER JÓZSEF kereskedése Kislippa.

REINER LÁSZLÓ vendéglős Felsőszemenye.

REVERENCSCICS ISTVÁN vendéglős Stiófok

SBÜL KÁROLY vendéglős Radamos.

SCHWARCZ LIPÓT bútorkereskedő Varasd.

SABJANICS MÁRTON asztalosmester és deszka-kereskedő, Adorjánfalva.

SALAMON JÁNOS molnár Lovaszi.

SZABÓ FERENC cipész Lendvasárhely.

SZOCSAK LAJOS cipész Csesztreg

SZABÓ LAJOS vendéglős Resznek.

STIMECZ ANTAL kereskedő Felsőszemenye.

TURNAUER BLA kereskedő és vendéglős Murarev

TÓKA LAJOS műmalma s lisztraktára Csentevölgy

TOPLAK JÁNOS ácsmester Bakónak.

TIBOLD ANDRÁS vendéglős Beiatinc.

„VADÁSZKÜRT” nagyszállója Budapest.

VADNAY GÁBOR bogárné Lehővahosszúfalu.

VARGA JÓZSEF vendéglős Lendvasárhely.

VASS GÉZA asztalosmester Csesztreg.

WALTERSDORFER IGNAC sörkereskedő Ujpest.

WOLFARTH LAJOS mérnök Muraszombat

WEISZENSTERN IGNÁC vendéglős Bántornya.

WEINSTINGL JAKAB uradalmi műmalma Böhönye (Somogy-m.)

Az olasz háború

térképe

Ára 1 korona

Tartalmazza az összes helységeket, folyókat, hegyeket, erődítéseket stb.

Kapható:

Balkányi Ernő üzletében

Alsórendván.

Gyönyörű illusztrációk!

Érdekfeszítő olvasmányok!

Mesésen olcsó árért!

A most folyó világháborúnak való-
sággal szenzációját képezi az a
folyóirat, mely 32 oldal terjed-
lemben, gyönyörű illusztrációkkal

A Világháború Képes Krónikája

csimvel jelenik meg. Minden füzet-
hez Jókainak a „Jövő század re-
génye” c. művéből egy iv van
csatolva, azonkívül műmellékletek.

24 fillér

A füzetek hetenkint egyszer jelennek meg!

Egy-egy füzet ára csak 24 fillér!

24 fillér

A füzetek állandóan kaphatók BALKÁNYI ERNŐ könyvkereskedésében Alsórendván.